

Fimmtudaginn 18. janúar 1996.

Nr. 38/1994.

Ásgeir S. Ásgeirsson

(Hilmar Ingimundarson hrl.)

gegn

Barri sf.

(Jón Magnússon hrl.)

Víxilmál. Greiðslustaður. Sýning víxils til greiðslu.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Gunnlaugur Claessen og Sigurður Líndal prófessor.

Áfrýjandi skaut málinu við Hæstaréttar með stefnu 24. janúar 1994. Hann krefst sýknu af kröfum stefnda í málinu og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Við munnlegan flutning málsins fyrir Hæstarétti féll áfrýjandi frá þeirri málsástæðu, að krafa stefnda samkvæmt tveimur víxlum, sem mál þetta snýst um, sé greidd.

Umræddir víxlar voru út gefnir 14. október 1991, og gjalddagi þeirra var „Við sýningu 1991“. Samkvæmt áritun á bakhlið víxlanna voru þeir sýndir í Íslandsbanka hf. 26. nóvember 1991. Hefur sú sýning ekki verið í öðru skyni en til greiðslu. Á víxlana er ritað „Án afsagnar“. Heldur áfrýjandi fram, að afsögn víxlanna hafi engu að síður verið nauðsynleg til að sanna sýningu þeirra, enda hafi greiðslustaður þeirra ekki verið nægjanlega tilgreindur.

Samkvæmt prentuðu formi víxlanna er greiðslustaður þeirra í Íslandsbanka hf., Reykjavík. Áritun greiðslubankans um sýningu þeirra áðurgreindan dag er fullnægjandi sönnun um, að sýning hafi farið fram innan sýningarfrests og á réttum greiðslustað. Breytir engu um þá niðurstöðu, þótt aðeins sé skráð á annan þeirra, að sýning hafi farið fram í Íslandsbanka hf., Grensásvegi 13 í Reykjavík, en á hinum segi einungis, að víxillinn hafi verið sýndur í Íslandsbanka hf. Er þá til þess litið, að áritanirnar bera að öðru leyti með sér, að þær hafa augljóslega verið skráðar af sama manni. Víxilrétti hefur þannig verið við haldið gagnvart áfrýjanda með lögformlegum hætti.

Með vísun til forsendna hins áfrýjaða dóms verður staðfest sú niðurstaða hans, að útibú stefnda að Grensásvegi 13 í Reykjavík teljist réttur greiðslustaður víxlanna, sbr. einnig dóm Hæstaréttar 9. febrúar 1995 í málinu nr. 176/1993. Að þessu virtu verður hinn áfrýjaði dómur staðfestur um annað en málskostnað. Verður áfrýjanda gert að greiða stefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður um annað en málskostnað.

Áfrýjandi, Ásgeir S. Ásgeirsson, greiði stefnda, Barri sf., 300.000 krónur samtals í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. september 1993.

1.0.

Mál þetta, sem tekið var til dóms miðvikudaginn 8. september sl., hefur Barr sf., kt. 590980-0139, Höfðabakka 3, Reykjavík, höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur með stefnu, birtri 19. mars 1993, á hendur Ásgeiri S. Ásgeirssyni, kt. 131245-7269, Sefgörðum 12, Seltjarnarnesi, persónulega og sem stjórnarformanni Leifs Eiríkssonar hf., kt. 701090-1609, Skólavörðustíg 45, Reykjavík, fyrir hönd félagsins. Í þinghaldi í málinu 24. júní 1993 féll stefnandi frá kröfum sínum í málinu á hendur stefnda, Leifi Eiríkssyni hf.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða honum 2.000.000 kr. ásamt dráttarvöxtum [og málskostnað].

Dómkröfur stefnda eru þær, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda í málinu og að stefnandi verði dæmdur til að greiða honum málskostnað að mati dómsins að viðbættum virðisaukaskatti.

Upphaflega gerði stefndi kröfu um frávísun málsins, en í þinghaldi 24. júní 1993 féll hann frá frávísunarkröfu sinni í málinu.

Sáttaumleitanir fyrir dómi hafa ekki borið árangur.

2.0.

Stefnandi segir kröfuna vera samkvæmt tveimur víxlum, báðum að fjárhæð 1.000.000 kr., út gefnum og framseldum af stefnda, Ásgeiri S. Ásgeirssyni, 14. október 1991, en samþykktum til greiðslu af Ásgeiri S. Ásgeirssyni fyrir hönd Leifs Eiríkssonar hf., en Ásgeir S. Ásgeirsson sé stjórnarformaður fyrirtækisins. Víxlana skyldi greiða við sýningu 1991 í Íslandsbanka hf.,

Reykjavík. Víxlarnir hafi verið sýndir 26. nóvember 1991 í Íslandsbanka hf., Grensásvegi 13, Reykjavík, eins og áritun víxlanna beri með sér.

Á víxla þessa sé ritað „Tryggingarvixill“, en víxlarnir hafi verið gefnir út vegna viðskipta stefnanda og stefnda, en skuld samkvæmt þeim sé ógreidd.

Stefnufjárhæð máls þessa sé 2.000.000 kr. og sundurliðist þannig:

1. Vixill, út gefinn 14. október 1991, að fjárhæð 1.000.000 kr.

2. Vixill, út gefinn 14. október 1991, að fjárhæð 1.000.000 kr.

Innheimtutilraunir hjá stefnda hafi ekki borið árangur, og sé því málsókn þessi nauðsynleg. Bent sé á, að stefndi, Ásgeir S. Ásgeirsson, riti nafn sitt sem samþykkjandi greindra víxla og þar sé stimplað við Hótel Leifur Eiríksson, kt. 701090-1609, en þar sem greiðandi sé skráður, standi Leifur Eiríksson hf. Hér sé ekki um fullkomið samræmi að ræða, en ljóst miðað við kennitölu, að um sama sé að ræða, þ. e. Leif Eiríksson hf.

3.0.

Stefnandi rekur málið sem víxilmál á grundvelli XVII. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Kröfu um dráttarvexti og vaxtavexti segir hann samkvæmt reglum III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum. Auk þess vísar hann til víxillaga nr. 93/1933. Kröfu um málskostnað styður stefnandi við 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Hann kveður mál vegna þessara víxla hafa verið þingfest 25. júní 1992, en vísað frá dómi vegna vanreifunar 5. mars 1993.

4.0.

Stefndi segir málsatvik vera þau, að fyrirtækið Leifur Eiríksson hf. (nú Selavík hf.) hafi verið í viðskiptum við stefnanda árið 1991. Meðal þess, sem félagið hafi keypt af stefnanda, hafi verið gólfdukar, veggdukar, gólfflísar, gólfteppi og fleira. Þessi viðskipti muni í heild sinni hafa numið u. þ. b. 3.000.000 kr., en hins vegar hafi stefnandi tekið til baka gólfduk að verðmæti a. m. k. 500.000 kr. Til tryggingar viðskiptaskuld við stefnanda hafi honum verið afhentir þeir tveir víxlar, sem mál þetta fjalli um. Hafi þeir átt að duga ríflega fyrir þeirri skuld, sem þá hafi staðið eftir. Það hafi svo verið 11. nóvember 1991, að samkomulag hafi tekist við stefnanda um uppgjör skuldar félagsins við hann á þann veg, að stefnandi fengi bifreið af gerðinni AMC Jeep Wagoneer LTD 86 frá Sjóbúðinni, Grandagarði 7, gegn afhendingu þessara tveggja víxla. Við þetta samkomulag hafi stefnandi hins vegar ekki staðið, eins og málsókn þessi beri glögglega með sér. Af þessum sökum sé því mótmælt sem röngu, sem fram komi í stefnu, að skuld hlutafélagsins við stefnanda hafi verið ógreidd.

Samkvæmt víxlum þeim, sem fram hafi verið lagðir, sé greiðandi þeirra annar en samþykkjandi. Þrátt fyrir þessa augljósu annmarka segi í stefnu,

að víxlarnir séu samþykktir af Leifi Eiríkssyni hf. Hið rétta sé, að víxlana hafi samþykkt „Hótel Leifur Eiríksson“.

Þess beri að lokum að geta, að Selavík hf. hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta 19. janúar 1993. Sé stefnda ekki kunnugt um það, hvort þessum víxilkröfum hafi verið lýst í þrotabúið eða ekki.

5.0.

Málsástæður og lagarök stefnda eru eftirgreind:

Sýknukrafa sé á því reist, að víxilréttinum gagnvart stefnda hafi ekki verið haldið við með lögbundnum hætti. Þar sem hér sé um sýningarvígla að ræða, þ. e. enginn tiltekinn gjalddagi á árinu 1991, beri að sanna sýningu með opinberri afsögn, sbr. 44. gr. laga nr. 93/1933. Stefnanda hafi því borið að sýna víxlana til greiðslu á greiðslustað þeirra, Íslandsbanka hf., Reykjavík, sem í þessu tilviki hljóti að vera aðalbankinn, en ekki eitthvert útibúanna, og láta afsegja þá með opinberri afsagnargerð. Áritun sú, sem sett hafi verið aftan á víxlana, hafi ekkert gildi, þegar um sýningarvígla sé að ræða. Þessi áritun beri það ekki heldur með sér, til hvers sé verið að sýna víxlana í Grensásútibúi Íslandsbanka hf., sbr. 53. gr. laga nr. 93/1933. Þar sem stefnandi hafi þannig ekki viðhaldið víxilréttinum gagnvart stefnda, beri að sýkna hann af öllum kröfum stefnanda.

Sýknukrafan sé einnig á því reist, að um enga skuld sé lengur að ræða vegna þeirra viðskipta, sem hafi legið að baki útgáfu þeirra.

6.0. Forsendur og niðurstaða.

Mál þetta er rekið samkvæmt XVII. kafla laga nr. 85/1936, nú XVII. kafla laga nr. 91/1991. Ekki verða því tekin til skoðunar önnur lögskipti málsaðila en þau, er komast að vegna varna, er hafa má uppi samkvæmt ákvæðum þessa kafla laganna, enda hefur stefnandi ekki veitt leyfi til, að aðrar varnir fengju að komast að í málinu, sbr. 1. mgr. 119. gr. laga nr. 91/1991.

Þrátt fyrir fullyrðingar stefnda um, að víxlarnir séu þegar greiddir, hefur hann ekki lagt fram kvittun eða önnur gögn, er sýnt gætu greiðslu þeirra. Víxlarnir bera ekki sjálfir með sér, að þeir hafi verið greiddir. Ekki verður fallist á fullyrðingu stefnda um greiðslu víxlanna með bifreið, enda ekki, eins og áður gat, lögð fram nein sönnunargögn, er talist gætu lögfull sönnun um greiðslu þeirra. Hér er þó ekki tekin afstaða til lögskipta að baki útgáfu víxlanna eða þeirra forsendna, er stefndi miðar við, enda er málið rekið samkvæmt XVII. kafla einkamálalaga.

Samkvæmt 2. mgr. 118. gr. einkamálalaga getur stefndi haft uppi varnir um aðferðina til að halda víxilkröfu í gildi og önnur atriði, sem eru skilyrði

til að koma fram víxilrétti eftir víxillögum. Varnir stefnda, reistar á van-
geymslu víxlanna, komast því að í máli þessu.

Ekki verður fallist á þá staðhæfingu stefnda, að þar sem um sýningarvíxla
sé að ræða, beri að sanna sýningu þeirra með opinberri afsögn, sbr. 44. gr.
vixillaga nr. 93/1933, þar sem bæði á framhlið og bakhlið víxlanna er prent-
að „Án afsagnar“, sbr. 1. mgr. 46. gr. víxillaga.

Á víxlana er ritað, að þeir séu sýndir 26. nóvember 1991 í Íslandsbanka,
Grensásvegi 13, Reykjavík. Með vísun til 2. málslíðar 2. mgr. 46. gr. víxil-
laga og þar sem stefndi hefur ekki sýnt fram á hið gagnstæða, verður að
leggja til grundvallar, að víxlarnir hafi verið sýndir til greiðslu á þessum
stað og tíma.

Við munnlegan málflutning fullyrti lögmaður stefnda, að skylt hefði ver-
ið að senda fyrir fram tilkynningu til útgefanda um væntanlega sýningu
víxlanna. Er þeirri málsástæðu hans hafnað, enda að þessu leyti ekki laga-
skylda samkvæmt víxillögum að senda útgefanda aðrar tilkynningar en um
getur í 45. gr. laganna.

Á víxlana er skráð: „Víxillinn greiðist í Íslandsbanka hf., Reykjavík.“
Deila aðila málsins snýst um það, hvort greiðslustaður þeirra hafi verið í
aðalbanka Íslandsbanka hf. í Reykjavík eða í Grensásútibúi hans að Grens-
ásvegi 13 í Reykjavík. Af hálfu stefnda er því haldið fram, að greiðslustaður
víxlanna hafi verið í aðalbanka og víxlarnir því ekki verið sýndir á réttum
stað til greiðslu skv. 38. gr. víxillaga nr. 93/1933. Af þessum sökum hafi
stefnandi glatað víxilrétti sínum á hendur stefnda fyrir vangeymslu, sbr. 1.
mgr. 53. gr. sömu laga.

Samkvæmt 5. tölulið 1. gr. víxillaga nr. 93/1933 er það eitt af formskilyrð-
um víxils, að tilgreindur sé greiðslustaður á honum. Við túlkun á 5. tölulið
1. gr. víxillaga nr. 93/1933 hefur verið við það miðað, að um nægjanlega til-
greiningu staðar sé að ræða, ef tilgreind er borg, bær eða sveitarfélag, þar
sem greiða skal víxilinn, sbr. t. d. H. 1979, 635. Við útgáfu víxils hefur útgef-
andi það hins vegar í hendi sér að tilgreina nákvæmar greiðslustað víxils.
Af hálfu stefnda, Ásgeirs S. Ásgeirssonar, var greiðslustaður víxlanna ekki
tilgreindur nánar en gat um í hinu prentaða formi þeirra, „Reykjavík“.

Samkvæmt 27. gr. víxillaga nr. 93/1933 getur samþykkið kveðið nánar
á um það, hvar greiðslu skuli krafist á greiðslustaðnum og hjá hverjum
greiðsla skuli fara fram, sbr. 4. gr. sömu laga, enda er greiðslustaðurinn
efndastaður fyrir greiðanda og ábyrgðarmenn hans. Í hinu prentaða formi
víxlanna skal greiðsla fara fram hjá Íslandsbanka hf., og hefur fyrirsvars-
maður Leifs Eiríkssonar hf. ekki kveðið nánar á um það, í hvaða útibúi Ís-
landsbanka hf. greiðsla skuli fara fram. Af þessum sökum verður að telja,

að stefnanda hafi verið heimilt að sýna víxlana hjá einhverju útibúa Íslandsbanka hf. á hinum tilgreinda greiðslustað, Reykjavík. Verður því að telja, að stefnanda hafi verið heimilt að sýna víxlana í Íslandsbanka hf., útibúinu við Grensásveg 13, Reykjavík.

Þar sem stefndi samkvæmt framansögðu hefur ekki sýnt fram á, að umræddir víxlar hafi verið sýndir á réttum stað og hjá réttum aðila, sbr. 5. tl. 1. gr. og 4. gr. víxillaga nr. 93/1933, og innan réttra tímamarka, sbr. 38. gr. og 2. mgr. 46. gr. sömu laga, verður að leggja til grundvallar, að sýning víxlanna hafi verið í samræmi við lög, og er víxilréttur stefnanda á hendur stefnda því ekki fallinn niður fyrir vangeymslu. Af þessum sökum og þar sem hinir fram lögðu víxlar eru í samræmi við lýsingu stefnanda, ber að fallast á kröfur hans, svo sem í dómsorði greinir.

Með tilvísun til 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda 300.000 kr. í málskostnað.

Jón L. Arnalds héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Ásgeir S. Ásgeirsson, greiði stefnanda, Barri sf., 2.000.000 kr. ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 26. nóvember 1991 til greiðsludags og 300.000 kr. í málskostnað. Áfallnir vextir leggist við höfuðstól skuldar á 12 mánaða fresti í samræmi við 12. gr. vaxtalaga, í fyrsta sinn 26. nóvember 1993.